

KARTA WYZWANIA/PROBLEMU

ID:	Z.01.d
Data aktualizacji wpisu:	15.03.2021
Autorzy:	Michał Cichocki, Aleksandra Jadach-Sepioło (na podstawie dyskusji grupy)
Grupa ekspercka:	Zarządzanie i finanse publiczne Podgrupa: Integracja zarządzania w miejskich obszarach funkcjonalnych

1. Nazwa wyzwania:**Przypisanie i poszerzenie zakresu zadań dla struktur zarządzających MOF**

Brakuje jednoznaczności w ustalaniu zadań, które powinny być koordynowane na poziomie MOF. Współpraca rozpoczęła się w zakresie transportu publicznego, co było pochodną zakresu inwestycji w ZIT, ale integracja jest potrzebna w zakresie innych usług publicznych (mieszkalnictwo, edukacja, kultura).

2. Zwięzła charakterystyka wyzwania (uzasadnienie z elementem diagnozy):

Brak szczegółowych, odgórnych wytycznych w zakresie zadań MOF pozostawia kwestię współpracy wewnętrznej w gestii woli władz samorządowych. Podejmowane zadania często obejmują swoim działaniem akcje skoncentrowane na generacji zysku finansowego lub ograniczeniu kosztów ponoszonych przez samorządy. Prawo wskazuje MOF jako zrzeczenia JST uprawnione do koordynacji działań w zakresie: „kształtowania ładu przestrzennego, rozwoju obszaru, publicznego transportu zbiorowego, współdziałaniu w ustalaniu przebiegu dróg krajowych i wojewódzkich oraz promocji obszaru metropolitalnego”. Jednakże współpraca między ośrodkami ogranicza się często do działań z zakresu już wchodzącego do zadań JST. Główne działania podejmowane w JST są często oddolnymi inicjatywami, nie mającymi ścisłego powiązania z istnieniem MOF, często zapoczątkowanymi przed zdelimitowaniem obszarów. Widoczny jest mały udział miast centralnych we współpracy z mniejszymi sąsiednimi ośrodkami. Działania odgórne – ZIT nie prowadzą to trwałej integracji, gdyż wiążą się głównie z aspektem finansowym. Widoczny jest brak narzędzi bezpośrednio wynikających z istnienia MOF pozwalających na wdrażanie wspólnej polityki oraz wykonywanie zadań. Niezbędna jest zmiana podejścia na zintegrowane rozwiązywanie problemów wykraczające poza granice administracyjne pojedynczej gmin oraz zaangażowanie ośrodka centralnego.

Analiza przypadku MOF Poznania, Lublina i Wrocławia wskazuje, że celami związków JST były głównie gospodarka odpadami (13 z nich), gospodarka wodno-ściekowa (11 z nich) oraz ochrona środowiska (9 z nich). Współpraca w zakresie usług publicznych miała zdecydowanie mniejszy wymiar i dotyczyła od 1 do 4 związków.

3. Wpływ na realizację celu/celów głównych KPM:

Głównie cel 2 (Podniesienie konkurencyjności i atrakcyjności gospodarczej miast) i 5 (Przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji i ponowne wykorzystanie przestrzeni w miastach), w mniejszym stopniu cel 1 (Budowa miast otwartych i przyjaznych dla wszystkich jego użytkowników) i 3 (Adaptacja miast do zmian klimatu i zwiększenie wykorzystania rozwiązań opartych na naturze).

4. Wymiar terytorialny (wskazanie wraz z uzasadnieniem)

W przypadku większości z typów ośrodków występuje podobny problem. Obszary na obrzeżach miast podlegają suburbanizacji, tereny podmiejskie przyciągają nowych mieszkańców. Powoduje to koszt dla władz lokalnych związany np. z budową infrastruktury sieciowej, zapewnia jednocześnie wpływy z podatków. Dla miasta-rdzienia jest to problematyczne, gdyż stanowi ono miejsce korzystania z licznych usług publicznych tj. edukacji czy kultury.

Problem w największym stopniu dotyczy obszarów metropolitalnych i dużych miast stanowiących najatrakcyjniejszy kierunek migracji w Polsce. W przypadku miast średnich i małych jest to bardziej indywidualizowane w związku z tym, że część ośrodka podlega silnemu wyludnieniu.

5. Powiązanie z kierunkiem/kierunkami działań w ramach modelu odpowiedzialnej urbanizacji:

Wyzwanie ograniczające równowagę korzyści rozwojowych generowanych przez metropolie przez rozwój miast drugiego i trzeciego rzędu oraz kompleksowość wizji zrównoważonej urbanizacji.

Powiązanie z kierunkami 2 i 3, tj. (2) Równoważenie i wyrównywanie szans rozwojowych poprzez redystrybucję i włączenie w korzyści rozwojowe generowane przez największe ośrodki aglomeracyjne oraz (3) Określenie standardów zrównoważonego rozwoju miast i tworzenie warunków oraz mechanizmów zachęcających i wspierających miasta w ich wdrażaniu w ramach lokalnych polityk miejskich (Janas 2020: 29-31).

6. Priorytet/istotność z punktu widzenia realizacji celu/ów:

Pilne.

7. Odniesienia do diagnoz, dodatkowe materiały źródłowe, literatura:

Danielewicz J., 2019, *Współpraca gmin w obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich w ramach związków międzygminnych*, „Ekspertyzy i opracowania”, Narodowy Instytut Samorządu Terytorialnego, nr 81.

Janas K. (red.), 2020, *W kierunku nowej Krajowej Polityki Miejskiej. Raport rekomendacyjny*, Instytut Rozwoju Miast i Regionów, Warszawa-Kraków.

Janas K., Jarczewski W. (red.), 2017, *Zarządzanie i współpraca w miejskich obszarach funkcjonalnych. Raport o stanie polskich miast*, Instytut Rozwoju Miast, Kraków.

Kaczmarek T., 2017, *Miejskie obszary funkcjonalne – problemy integracji zarządzania*, „Studia KPZK”, nr 174.

Szafranek E., 2019, *Terytorializacja polityki rozwoju. Wdrażanie Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych w obszarach funkcjonalnych miast w Polsce*, „Studia i Monografie”, Uniwersytet Opolski, nr 561.

Warczewski W., Zathej M. 2017, *Wybrane aspekty funkcjonowania miejskich obszarów funkcjonalnych na przykładzie Polski, Niemiec i Czech*, [w:] *Teoria i praktyka rozwoju obszarów funkcjonalnych* / pod red. Tadeusza Kudłacza i Patrycji Solarek. Warszawa: Komitet Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, 2017. s. 103-115 (Studia Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN; t. 174).

Wolański i in., 2018, *Ewaluacja systemu realizacji instrumentu ZIT w perspektywie finansowej UE na lata 2014-2020*, Raport końcowy – wersja II, Warszawa.

8. Powiązane akty prawne:

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2019 r. poz. 1295 z późn. zm.).

Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 713, 1378).

Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 920).

9. Powiązanie wyzwania z globalnymi i europejskimi wyzwaniami rozwoju, w tym z realizacją celów zrównoważonego rozwoju ONZ (SDG):

Ogólne zacieśnienie współpracy i lepsza koordynacja zadań w ramach MOF zmniejszy wzajemne konkurowanie wewnątrz obszaru, pozwalając na lepszą specjalizację ośrodków. Wyzwanie dotyczy celów:

- 4. Dobra jakość edukacji
- 8. Wzrost gospodarczy i godna praca
- 9. Innowacyjność. Przemysł. Infrastruktura
- 10. Mniej nierówności
- 11. Zrównoważone miasta i społeczności
- 17. Partnerstwo na rzecz celów